

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 24 listopada 2017 r.

Adam Bodnar

VII.511.8.2017.AJK

Pan

Konstanty Radziwiłł

Minister Zdrowia

Ministerstwo Zdrowia

ul. Miodowa 15

00-952 Warszawa

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich analizuję **zagadnienie dotyczące zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy lekarzowi lub lekarzowi dentyście prawomocnie uniewinnionemu w sprawie z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej. Moje wątpliwości wzbudził brak zapewnienia takiej osobie gwarancji wynikających z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 2 Konstytucji RP.**

W opisaney sprawie zwróciłem się do Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej¹ (dalej: Prezes NRL). W odpowiedzi Prezes NRL stwierdził, że **dla określenia zasad ustalania kosztów postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyistów oraz ponoszenia tych kosztów konieczna jest interwencja ustawodawcza, która w sposób wyraźny i jasny określiłaby kompetencje organów pionu odpowiedzialności zawodowej w tym zakresie².**

¹ por. pismo z dnia 26.07.2017 r.

² por. pismo z dnia 6.10.2017 r.

Sygnalizowana Panu Ministrowi sprawa była przedmiotem rozstrzygnięć sądów lekarskich. W okresie stosowania przepisów ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz.U. z 2016 r., poz. 522 ze zm.; dalej jako: u.i.l.) wykształciła się wyraźna linia orzecznicza tych sądów, opierająca się na uznaniu, że w **obecnym stanie prawnym brak jest podstaw prawnych do rozstrzygania przez te sądy kwestii zwrotu stronom postępowania w przedmiocie odpowiedzialności lekarzy wskazanych kosztów według zasad określonych w przepisach kodeksu postępowania karnego.**

Z uwagi na powyższe, pozwalam sobie przedłożyć powyższe zagadnienie pod rozwagę Pana Ministra.

Zgodnie z treścią art. 112 pkt 1 u.i.l., do spraw z zakresu odpowiedzialności zawodowej w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego. Użyty w powołanym przepisie zwrot „stosuje się odpowiednio” oznacza, że przepisy kodeksu postępowania karnego można stosować wprost, z odpowiednimi zmianami lub nie stosować ich w ogóle. W postępowaniu tym nie stosuje się natomiast przepisów o oskarżycielu prywatnym, powodzie cywilnym, przedstawicielu społecznym o postępowaniu przygotowawczym oraz środkach przymusu, z wyjątkiem przepisów o karze pieniężnej.

W orzecznictwie sądów lekarskich wykształcił się pogląd, iż charakter, cele i funkcje odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków są odmienne niż postępowania karnego. Pogląd ten nie ulega modyfikacji pomimo, że postępowanie to posilkowo odwołuje się do przepisów kodeksu postępowania karnego.

Zdaniem Prezesa NRL, ustawodawca powinien w sposób jednoznaczny uregulować w u.i.l. sytuacje, w których zamierza powierzyć organom samorządu lekarskiego kompetencję do rozstrzygania o przesunięciach majątkowych pomiędzy stronami postępowania, w tym o zwrocie kosztów, które jedna ze stron poniosła w związku z postępowaniem dyscyplinarnym³.

Prezes NRL wskazał również, że art. 118 projekt u.i.l., uchwalony jako załącznik do uchwały nr 13/08A Naczelnej Rady Lekarskiej z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie przyjęcia projektu ustawy o izbach lekarskich, przewidywał upoważnienie dla ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia sposobu i trybu wyliczania kosztów

³³ por. pismo z dnia 6.10.2017 r.

postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy. Projektowany art. 118 u.i.l. nie znalazł się jednak w treści u.i.l. uchwalonej w dniu 2 grudnia 2009 r. W konsekwencji – wbrew intencjom samorządu lekarskiego – kwestie dotyczące kosztów postępowania i zasad ich ponoszenia nie zostały w niej należycie uregulowane. Powyższe uczyniło wskazaną ustawę niepełną w zakresie regulacji dotyczących kosztów postępowania w postępowaniu dyscyplinarnym lekarzy i lekarzy dentystów.

Powstała w ten sposób luka wypełnił samorząd lekarski określając katalog kosztów postępowania w przepisach regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów lekarskich stanowiącego załącznik do uchwały nr 11 X Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 29 stycznia 2010 r. (dalej: **Regulamin**). Przepisy § 52 Regulaminu określają koszty postępowania przed sądem lekarskim. Do kosztów tych zalicza się koszty doręczenia wezwań i innych pism związanych z postępowaniem przed sądem, należności rzecznika i członków sądu związane z postępowaniem w tym sądzie, a w szczególności zwrot utraconych zarobków i kosztów przejazdu, należności świadków z tytułu zwrotu utraconych zarobków i kosztów przejazdu, należności biegłych za wydane opinie oraz z tytułu utraconych zarobków i kosztów przejazdów w razie wezwania przez sąd do uczestnictwa w rozprawie oraz inne koszty administracyjne, w tym koszt materiałów biurowych i piśmienniczych. **Przepis ten określa więc jakie koszty są zaliczane do kosztów tego postępowania. Nie obejmuje on jednak swym zakresem wydatków wskazanych we wniosku obrońcy.**

Opisany stan prawny prowadzi do tego, iż prawomocnie uniewinniony w postępowaniu dyscyplinarnym lekarz nie może korzystać z gwarancji wynikających z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP w postaci zwrotu kosztów ustanowienia jednego obrońcy.

Wskazana norma konstytucyjna stanowi, że każdy przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu. Powyższą gwarancję wzmacnia zasada demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), z której należy wyprowadzić wniosek o stosowaniu, także w postępowaniu dyscyplinarnym, standardów ustanowionych w rozdziale II Konstytucji RP. Odnoszą się one do wszelkich postępowań represyjnych, których celem jest poddanie

obywatela jakiejś formie ukarania bądź sankcji. Przejęcie instytucji wywodzących się z postępowania karnego do postępowania dyscyplinarnego służyć ma celom ochronnym. Ustawodawca, biorąc pod uwagę represyjny charakter postępowania dyscyplinarnego uznał, że zasadne jest sięgnięcie do tych instytucji zawartych w Kodeksie postępowania karnego, które stwarzają możliwość optymalnego zabezpieczenia praw i wolności obwinionego. Celem takiej regulacji jest więc zapewnienie osobie obwinionej praw i gwarancji służących zabezpieczeniu jej interesów w postępowaniu dyscyplinarnym. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że prawo do obrony nie tylko stanowi fundamentalną zasadę w procesie karnym, ale przede wszystkim jest elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958), przedstawiam Panu Ministrowi powyższe uwagi, prosząc uprzejmie o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych mających na celu zapewnienie skutecznej ochrony praw osób prawomocnie uniewinnionych w postępowaniu dyscyplinarnym lekarzy i lekarzy dentystów.

Proszę uprzejmie o powiadomienie mnie o zajętych w tej sprawie stanowiskach.

[Adam Bodnar]